

Oponentský posudek na diplomovou práci

Autorka diplomové práce: Barbora Černá

Název diplomové práce: Obraz změn společenských hodnot v egyptských televizních seriálech

Oponent: Prof. PhDr. Jaroslav Oliverius, CSc.

Diplomantka Barbora Černá si zvolila pro svou práci pozoruhodné téma, které se týká kulturního, společenského i politického dění v současném Egyptě. V Abstraktu správně konstatuje, že televizní dramata, obecně považovaná za součást popkultury, by neměla být opomíjena sociology, historiky ani badateli na poli kultury, neboť reflektují závažné, aktuální sociální problémy a jsou i účinným nástrojem k šíření politických a ideologických projektů a ovlivňování veřejného mínění. S egyptskou televizní tvorbou se mohla hlouběji seznámit během několika studijních pobytů v Egyptě, kde - jak říká - se zbavila svých předsudků vůči televiznímu seriálu jako pokleslému žánru. K zvolenému tématu přistupovala s vědomím obtíží, na něž badatel nutně naráží (kvantita natočených seriálů, úzká heuristická základna, kritérium výběru, dostupnost seriálů aj.).

Práce je promyšleně koncipována a zasazuje téma do širokého kontextu. Nejprve upozorňuje na fenomén globalizace a silícího vlivu západní konzumní kultury v konfrontaci se snahami o zachování a prosazování arabské národní a kulturní identity. Konstatuje, že po nezdaru pokusů o politické sjednocení arabských států zůstal jako jednotící prvek na poli kultury arabský jazyk, zejména pak na poli populární televizní kultury, která má obrovský divácký potenciál, zvláště po zrodu a šíření satelitního vysílání v arabském světě. Za velký zlom a mezník v televizním vysílání označuje vytvoření satelitní stanice al-Džazíra s jejími kriticky zaměřenými publicistickými a zpravodajskými pořady. Diplomantka dále hovoří o cenzuře, které v arabském světě podléhají všechna média, a uvádí, že zvláště seriálová tvorba pro svůj široký společenský dosah je bedlivě sledována jak cenzurou politickou, tak i náboženskou. Uvádí také základní informace o státní egyptské televizi a o regionálních stanicích. Za pozornost stojí, že soukromé televizní stanice nemají dovoleno vysílat zpravodajské pořady.

Další kapitola, nazvaná Egyptské televizní seriály, obsahuje průřez egyptskou televizní tvorbou a jednotlivými etapami jejího vývoje. Diplomantka upozorňuje na rozdílné podmínky, v nichž televize pracovala v Násirově a Sádátově éře, a podrobněji charakterizuje seriál Hilmíjské noci, který vyvolal velký ohlas ve veřejnosti a zároveň i podrážděnou reakci cenzorů. Jako jeden ze specifických rysů egyptské televizní tvorby uvádí úzkou provázanost jejich tvůrců s daným tématem, což se týká především herců a hereček ztotožňovaných v povědomí diváků se seriálovými hrdiny a přijímajícími roli společenských vzorů. Relevantní informace přináší také oddíl Fenomén ramadánového seriálu. Je překvapující, že právě televizní seriály jsou "tím pravým symbolem ramadánu", což pochopitelně vyvolává protesty a kritiku z různých stran.

V dalším oddílu klade diplomantka otázku, na níž hledá během práce odpověď. Jsou egyptské seriály odrazem reality, nebo spíše nástrojem vládnoucích elit k osvětě a manipulaci společnosti a ovlivňování veřejného mínění?

Čtvrtou a pátou kapitolu lze pokládat za těžiště práce. Autorka v nich analyzuje dvě roviny seriálových témat - rovinu veřejného života (nábožensko-politickou) a rovinu soukromého života (sociálně kulturní). V rámci této osnovy se zaměřuje na čtyři témata: národní jednotu, islámský extremismus, sňatek a postavení ženy. První téma se týká soužití muslimů, křesťanů a židů. Obě zmíněné kapitoly (4. a 5.) jsou strukturovány tak, že nejprve je uveden výklad k danému tématu a po něm následuje seriálový obraz - rozbor několika seriálů demonstrierajících příslušnou tematiku.

Pokud jde o židovskou komunitu, pozoruhodný je seriál "Mé srdce je můj rádce" o dramatických životních osudech egyptské zpěvačky a herečky židovského původu Lajly Murád. Seriály týkající se koptské minority se zaměřují na ožehavý problém sňatku křesťanky a muslima. Islámský extremismus je působivě prezentován kontroverzním seriálem "Bratrstvo" líčícím mj. životní příběh Hasana al-Banná'.

První část roviny sociálně kulturní (Sociální problém sňatku) je uvedena výstižnou sociologickou úvahou, v níž autorka podává mj. zajímavou informaci o sňatku 'urfí (az-zawág al-'urfí). V seriálovém obrazu pak popisuje tři seriály, z nichž asi největší ohlas - ale i pobouření a kritiku - vyvolal seriál "Rodina hágga Mitwallího". Také druhou část (Ženy proti předsudkům) uvádí historicko-sociologický výklad. Boj ženy proti společenským konvencím demonstrieruje na seriálu "Záležitost veřejného mínění".

V závěru klade diplomantka znovu otázku: jakým způsobem seriály reálný stav egyptské společnosti zobrazují? Je to věrné zobrazení, nebo předkládají seriály jeho upravenou verzi, která má vést ke změně stávajících poměrů? Odpověď, kterou po svých předchozích analýzách nachází, potvrzuje daleko více druhou alternativu. Konstatuje, že seriály poskytují jak rovině nábožensko-politické, tak i sociálně-kulturní velký prostor

pro šíření politických a osvětových idejí a sociálních a morálních hodnot. Dodává zároveň, že egyptská televizní tvorba musí stále mít na zřeteli zpětnou reakci publika.

Práci uzavírá pečlivě strukturovaný Seznam použitých pramenů a literatury a obrazová příloha s devatenácti barevnými snímky z uvedených seriálů.

Diplomantka touto prací prokázala, že egyptský seriál je žánr, který stojí za seriózní výzkum a může být nezanedbatelným pramenem pro studium a poznání egyptské společnosti. Lze říci, že tento žánr rehabilitovala. I v tom spočívá přínosnost a hodnota její diplomové práce, která vyniká bezvadnou úpravou, přesně a výstižně stylizovanými větami, bohatým poznámkovým aparátem a badatelským zaujetím.

Hodnotím ji jako práci výbornou a navrhuji komisi, aby ji uznala zároveň jako práci rigorózní.

V Praze 14. září 2011

Prof. PhDr. Jaroslav Oliverius, CSc.
oponent